



STEZIGE STEZIGE



II 16756



DL017/954P

THE END

Steziče so po nekaj letih sopen postale glasilo gimnazije in po vseh srednjih šol v Novem mestu. Zaradi tega je uredništvo v celoti pomlajeno in treba je bilo

STEZICE

Steziče je gimnazijska javnost vse preveč paniv-
na. Določa tisti podizpiski, ki ne sodelovali pri tej šte-
vilkišo sprva gledali na glasilo kot na neko majno slo.
So nevedna publika, nekateri pa še sedaj tako mislijo.
Toliko bolj je potrebno članom uredništva, če bi
letnik XXI številka 1. februar 1974

STEZICE SO GLASILO NOVOMEŠKE GIMNAZIJE

STEZICE UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR

ODGOVORNI UREDNIK JE JOŽE PAVLIN

GLAVNI UREDNIK JE ZORAN PAVLOVIČ

STEZICE SO IZŠLE V NAKLADI 300 IZVODOV

CENA POSAMEZNEGA IZVODA JE 2 (dva) DIN

V TEJ ŠTEVILKI SO OBJAVLJENI LITERARNI PRISPEVKI

GIMNAZIJCEV MAJDE DROBNIČ MARJANE ŠARLOHAR

SILVE KRALJ JANEZA PIPANA JOLANDE VALENTIČ

ZORANA PAVLOVIČA ANICE MURN IRENE CELIČ

JOŽEZA PUCLJA

V TEJ ŠTEVILKI SO OBJAVLJENI LIKOVNI PRISPEVKI

MANJE LAMUT DUŠANA PODBEVŠKA

Genjeni bralci !

Steziice so po nekaj letih zopet postale glasilo gimnazije in ne vseh srednjih šol v Novem mestu. Zaradi tega je uredništvo v celoti pomlajeno in treba je bilo vse delo zriniti z mrtve točke. Ni šlo samo od same, toliko manj, ker je gimnazijska javnost vse preveč pasivna. Celo tisti posamezniki, ki so sodelovali pri tej številki so sprva gledali na glasilo kot na neko nujno zlo. So seveda tudi izjeme, nekateri pa še sedaj tako mislijo. Koliko laže bi bilo posameznim članom uredništva, če bi se miselnost spremenila ! Saj so Steziice končno stvar vseh nas, to je ena oblika dejavnosti mladinske organizacije, kolektiva, v katerem smo vsi združeni. Še vedno sicer verjamem, da bosta letos izšli vsaj dve številki, a bilo bi lahko mnogo bolje.

Zato vas pozivam k aktivnosti, dragi gimnazijci. Pri tem ne mislim le na Steziice, pač pa na širšo splošno dejavnost. Zavrnilo govornice, da gimnazija ni več tista, kar je bila ! Njena raven se mora dvigati, kakor se dviga pri vseh drugih šolah. To pa lahko dosežemo le z delom. Saj poznate šalo o dveh žabah, ki sta po naključju skupaj padli v mleko !?

Tovariški pozdrav !

Urednik

První část je věnována dějinám
českého národa od starých dob
až do současnosti. V druhé části
je pojednáno o politickém a
sociálním vývoji země. Třetí
část obsahuje údaje o přírodních
bohatstvích a zemědělství. Čtvrtá
část je věnována průmyslu a
obchodu. Pátá část obsahuje
údaje o obyvatelstvu a školství.
Šestá část je věnována kultuře
a umění. Sedmá část obsahuje
údaje o vojsku a ozbrojených
sílech. Osmá část je věnována
ekonomice a financím. Devátá
část obsahuje údaje o zdravotnictví
a sociální ochraně. Desátá část
je věnována zeměpisu a klimatu.
Jedná se o stručný a přehledný
základní učebnice pro střední
školy.

První část je věnována dějinám
českého národa od starých dob
až do současnosti. V druhé části
je pojednáno o politickém a
sociálním vývoji země. Třetí
část obsahuje údaje o přírodních
bohatstvích a zemědělství. Čtvrtá
část je věnována průmyslu a
obchodu. Pátá část obsahuje
údaje o obyvatelstvu a školství.
Šestá část je věnována kultuře
a umění. Sedmá část obsahuje
údaje o vojsku a ozbrojených
sílech. Osmá část je věnována
ekonomice a financím. Devátá
část obsahuje údaje o zdravotnictví
a sociální ochraně. Desátá část
je věnována zeměpisu a klimatu.
Jedná se o stručný a přehledný
základní učebnice pro střední
školy.

První část je věnována dějinám

První část je věnována dějinám

Majda Drobnič

Martina ŽALONAR

SANJE

tihe sanje
 v temni noči
 se kaže
 kot mlk
 med nama

MISLI JAPONKE IZ HIROŠIME

Čutim,
 da nosim bitje,
 ki ga ljubim.
 Čutim,
 kako njegove
 čutim
 vsake njegove kretno.
 Ne vem,
 ali bo fantek
 ali deklica,
 a vem zagotovo,
 da kečpa ob ad.

Trema

SLOVA

Martina je nestrpno pogledovala na ure in se mrščila. Olga bi morala biti že davno tu. Saj ji je vendar tako za-trdno obljubila, da se bosta ob pol šestih dobili pred ka-varno!

"Počakaj me, Martina, saj veš, da sama ne bi šla tja," jo je prosila Olga, ko sta se dopoldne v šoli pogovarjali o avdiciji.

Mali kazalec se je vstrajno približeval šestici in Martina se je odločila, da ne bo čakala niti minute dlje. Užaljena in slabe volje je odhitela v glasbeno šolo in se tam na vratih skoraj zaletela v Olgo.

Dobrih pet minut je trajalo, da se je Martina dala pre-pričati, da sta se pač zgrešili. Sicer pa se ni težko otresla slabe volje, ker je začutila, da je v tistih trenutkih nadvse važno samo to, kako bo premagala strah pred mikrofonom in ljudmi, ki jo bodo gledali in ocenjevali.

Pogovarjala se je z Olgo in Damjanom, kolegom iz tret-je c, ki je tudi prišel na avdicijo. Olga je kar naprej ma-hala z rokami in vrtela oči, Damjan pa je ponavljal s tresočim glasom:

"Gotovo bom pozabil besedilo. Vem, da ga bom. Pa nimam nič papirja in svinčnika tudi ne. A veš, kje bi lahko do-bil... Ah, saj imaš ti oboje. Posodi mi, prosim, takoj ti vrnem... Ta stena je tako hrapava, roka se mi trese, sam ne vem zakaj..."

Damjan je bil ves rdeč v obraz in četudi se je še tako trudil, se ni mogel iztrgati napetosti in razburjenju, ki je prevzelo vse čakajoče.

Martina je bila prehlajena, vendar se ni bala za svoj glas, saj ga je popoldne uspela "zgladiti" s vročim čajem; bala pa se je treme, ki je z vsakim trenutkom bolj prodira-la vanjo.

Zdelo se ji je, da vrste ne bo nikoli konec, vendar je bil Damjan kar naenkrat pred vrati. Z Olgo sta skoraj brez sapa poslušali Damjanov čudoviti glas, ki je tresoč, a čist in močan spleval iz sobe na hodnik. Prislušniki so tudi ostali.

"Čestitam, zelo dober si bil," je dahnila Martina, ko je Damjan z zardelim obrazom stopil iz sobe. S stiskom roke, poljubom na lice in s neodločnostjo v očeh mu je ostražje povedala vsaj da je srečna, ker je uspel, in da jo je neizmerno strah trenutka, ko bo sama stala pred mikrofonom.

Če Damjan je odšel, Olge ni bilo nikjer videti. Vrata sama so se odprla in nenadoma ni bilo nikogar, ki bi šel v sobo. Vsi so hoteli biti zadnji, bali so se slepeče svetlobe in strah vzbujajočih aparatov, ki so komaj čakali, da požrejo jo trepetajoči glasek žrtve in jo zmsdejo.

Martina je začutila, kako jo je neka roka porinila v goro sobe in neusmiljeno zaprla vrata. Zdaj ni mogla več pobegniti tem lučem in tesnobi, ki je prihajala iz vseh kotov.

Predstavila se je, potem pa odprla zvezek in se začela strmel v besedilo. Čutila je, da je v sobi mnogo ljudi, da se ni upala nikogar pogledati.

"Zdaj torej," je pomislila, ko je samogibno odprla skrinico in zapela. "Saj to vendar nisem jaz! Saj me nikoli ni in bilo tako strah!" je znova panično pomislila, ko je zajela sapo.

To ni bila Martina, ki so ji ploskali sošolci na Piccadillyju, to ni bila senca Martine, ki je med izletom po južni Angliji zabavala študente iz "International House".

"Wonderful, Miss! Wonderful!"

Pred mikrofonom je stala na smrt preplašena stvarca, ki je komaj odpela pesem do konca in osramočena šepnila. "Na svidenje," potem pa zbežala na avtobusno postajo.

Doma se je virgla na posteljo in dolgo v noč obupano jokala. Zaman se je trudila, da bi zaspala. Zagrebila je so se pesti v blazino in si želela, da bi lahko samo zaprla oči in ušla same sebi in progljivemu zvenu besed, ki so prihajale nekje od daleč:

"Wonderful, Miss!"

Janez Pipan

Jutranja impresija

Sedim pri oknu in poslušam dež. Turobna sivina ozračja okrog mene. Zato ker je zgodaj. Nobena misel ne prežene praznine iz mojega telesa, v katerem se nekje skriva tisto, čemur pravimo duša, ki pa bi morala biti vedno napolnjena z določenim občutkom za stvarnost, če ne gre drugače, vsaj s slabo vestjo. Ampak tokrat ni nič. Enostavno nič. Tega občutka ne bi spremenil niti najgнусnejši zločin, postal bi gola, dolgočasna vsakdanjost, ki bi se z največjo naglico porazgubila v prikritem in enoličnem šumenju dežja. Njegova neubrana melodija preprečuje, da bi se zatopil v razmišljanje, s čimer si jetnik v samici krajša čas in si ujame svetle trenutke v mrežo boleče zavesti, da se mora sprijazniti z usodo, da ne more poslušati ropotajočih udarcev dežnih kapelj po šipi, ker je njegovo okence brez nje. Ne bo ti uspelo obuditi srečnega trenutka, pa če je še tako aktualen za tvoja čustva, kajti melodija dežja je neskončna in vsak trenutek te neskončnosti je obenem misel, da je bilo vse tisto do sedaj le nekakšem moto, da glavno šele pride in da bo še nekaj časa hlad v tvojem srcu.

Vse drugače je, če si v gozdu. Takrat je dež božanstvo, ki te razgreje kljub mrazu. Ne zaveš se sedanjosti niti tedaj, ko ti curek, ki je pripolzel po deblu, zleze za srajco in ti telo vzdrhti kakor listič v vetru. Kdaj pa kdaj se s krošnje nad tabo utrne kaplja in ti pade na glavo. Zvok tega udarca zamolklo izzveni v sicer monotono simfonijo življenja; ta zvok ponazarja mogoče kakšne posebne trenutke v življenju, ki jih umetnik ni utegnil zabeležiti in so se morali hočeš nočeš nehote vsiliti ter poživiti dogajanje na odru in za njim. Ampak ti se vsega tega ne zavedaš. Ti sanjaš. Ponavadi so vsebina takega sanjarjenja najsrečnejši trenutki, ki si jih kdaj doživel. Najverjetneje razmišljaš o ljubezni, in šele sedaj, v dežju, naslonjen na mokro deblo, spoznaš čarobno moč tega pojma. Ljubezen v dežju.

Najlepša ljubezen... Takrat si lahko brez skrbi dašil te
kdo zmotil in to ti da toploto. Nato poljubiš. Potem se
zazreš v telo, ležeš pred tabo in tisti hip se ti zazdi
tako neznatno, da se ti skoraj zasmili. Ampak že je pre-
pozno in to je lepo.

Včasih pa sanjam tudi o cem drugem. V misli se mi vsi-
ljuje nekaj, kar bi najraje pozabil. Takrat moram svoje
sanje preumeriti, toda večina vsega užitka se zračio-
nalizira le na plitvo dejstvo. Zgodilo se je že tudi, da
sem v omedlevici lastne prisobnosti in sposobnosti nadalj-
njega obstoja iskal nekje v daljavi v ogromni gmoti zmede
in megle samo kanček dejstva, ki ga v takih okoliščinah
pomenim samo navadno z enostavnim in strmezi živim imeta
rad. Bredel in stikal sem zaman. V meni pa se je rojevalo
suvrastvo do vsega, kar obstaja na tem svetu, kajti to vse
je krivo moje nesreči. Zame je bilo pomembno edino masce-
vanje kri in smrt. Smrt vsega, kar lazi in oddaja svoje
zoprne vonje, ki se jih ne da prenašati. Na koncu bi ostal
sam, zmagoslavno brez trupe in preteklosti. Take sanje so
inčasom tudi v temenščini, kajti dejstvo se je bla-
žilo in končno zamaro. Koten sem se branoval svoje bli-
žnje in dejal, ki je bil mrtve izvirili.

Da, ko ne vem kje si sanje. Samo pravilica. In zažebe
ovtarni pri sed. Prava je sanja, ki se ne pliskev brez dna. Odpor,
s katerim sprejemam dejstvo in konci ciklusa in spoznam,
da je to...
včasih pa sanjam tudi o cem drugem. V misli se mi vsi-
ljuje nekaj, kar bi najraje pozabil. Takrat moram svoje
sanje preumeriti, toda večina vsega užitka se zračio-
nalizira le na plitvo dejstvo. Zgodilo se je že tudi, da
sem v omedlevici lastne prisobnosti in sposobnosti nadalj-
njega obstoja iskal nekje v daljavi v ogromni gmoti zmede
in megle samo kanček dejstva, ki ga v takih okoliščinah
pomenim samo navadno z enostavnim in strmezi živim imeta
rad. Bredel in stikal sem zaman. V meni pa se je rojevalo
suvrastvo do vsega, kar obstaja na tem svetu, kajti to vse
je krivo moje nesreči. Zame je bilo pomembno edino masce-
vanje kri in smrt. Smrt vsega, kar lazi in oddaja svoje
zoprne vonje, ki se jih ne da prenašati. Na koncu bi ostal
sam, zmagoslavno brez trupe in preteklosti. Take sanje so
inčasom tudi v temenščini, kajti dejstvo se je bla-
žilo in končno zamaro. Koten sem se branoval svoje bli-
žnje in dejal, ki je bil mrtve izvirili.

Še bolj nehoče, kot sem v tistem trenutku na svetu, se ozrem proti oknu, in kot da je na njem kaj privlačnega, mi pogled obliči na njegovi medli silhueti. Dežne kaplje so na njem izdolble debelo plast umazanije in med polze-njem navzdol pustile za sabo tanke staze. Kot bi pogled dal skozi okno s sanjami pokončnimi prečkami. Nenadoma mi te krivendaaste črte omogočijo, da prvič dobim sliko ulice s tega zarnega kota. Ta novost me tako preseneti, da skoro raj stečem k oknu in pritisnem čelo na mrzlo šipo. Zdi se mi, kot bi sliko, ki sem jo doslej bil navajen gledati kot neizpustljivi del vsakdanjosti, snel s stene in na tistem mestu namesto golega zidu zagledal nekaj nenavadnega, kar bi mi vlilo veliko zanimanje za stvar, hkrati pa me navdalo s tesnim strahom pred skrivnostnostjo tega, zame povsem novega okolja. Kot aročen zrem na košček ulice pod sabo, podoben majhnemu trgu, ki sem ga že neštetokrat prehodil in preiskal vsako njegovo podrobnost. Toda sedaj mi je, kljub temu da vidim same znane stvari, popolnoma tuji. Zdi se mi, da vsak delček podobe pred mano izžareva tisto napetost, ki jo občutiš takrat, ko pričakuješ, kaj se bo nenadoma prikazalo izza nekega zagrinjala.

Kar vzdihnem ob čudovitosti svojega odkritja, sčasoma pa začnem dojemati vso stvar in skozi mrežo krivih črt na eteklu zopet zagledam svojo staro znanko - ulico, ki jo zaradi umazanije skozi okno še nisem videl. Ni se mi ga zdelo odpreti zaradi take nepomembnosti. Tudi sem že dolgo tu, ampak zame je bil večji užitek gledati to nesnago, kakor pa jo izprati.

Ne morem se več odtrgati od tega okna, ki je nenadoma postalo moje okno, in nestrpano pričakujem prve dogodke, ki me bodo vznemirili, oziroma pritegnili mojo pozornost. Koliko stvari sem že videl na tem prostorčku pod seboj, koliko razburjenja so že morali sprejeti ti sivi zidovi. Koliko jeze in gorja je bilo utopljenega v teh mlakušah, ki so se slučajno naredile ob dežju. Le sreče še nisem opazil na tem asfaltu, ki je poleti razgret kot kmetovo

težo, pozimi pa hladno, da ščegeta do kosti. Sreča se skriva nekje za temi blatnimi sidovi in ni namenjena meni. Zgodaj je še, prezgodaj, da bi lahko opazil kaj življenja. Včasih se kod potika kakšno ščene ali kilavo mače, ampak tokrat slučajno ni nič. Potem - no, potem jo zagledam. Pravzaprav jo najprej zaslišim. Obrisi njene postave se izlušči iz meglane sivine šele, ko je precej blizu. Po ulici prihaja ženska. Da je res ženska, lahko ugotovim po njenih hitri hoji. Najbrž ima lesene podplate na čevljih, kajti ob hoji doseče udarja po asfaltu in se je že od daleč slišalo, da prihaja. Vznemirja me neka nemavadnost. Zavita je v popolnoma črno ogrinjalo, iz katerega ni viden noben del telesa. Glavo ima sklonjeno globoko na prsi, tako da se tudi obraza ne da razbrati. Stopa hitro, kakor da se ji zelo mudi. Zdi se, da spleh ne pazi, kod hodi, kajti ne izogne se nobeni luži. Kar zmrasi me po telesu. Črna postava sredi ulice mi vliiva občutek tesnobe. Tisto temno ogrinjalo je že zdavnaj premočeno, ravno tako vse, kar je pod njim. Zame je postava le še nekakšna razmočena gmota, ki jo le še neki nagon žene naprej. Mogoče je to sla po življenju. Vztraja, ker še noče umreti, ker čuti, da je v njej še dovolj energije, da lahko še kljubuje. Zatrčnostega ne vem, samo predvidevam, toda ta misel me enostavno prevzame. Nenadoma me tudi spreleti občutek. Počutim se kot izgubljenec, ki potava po neskončnih cestah in nikoli ne pride do cilja. Ampak v meni je nagon, nekje je cilj in še vedno sem poln upanja.

Nenadoma se ženska ob nekaj spotakne. Odskoči, toda pri tem jih spodrsne in velika črna gmota se zvali po tleh. Nekaj časa je čisto mirna, potem pa začne počasi vstajati. Ženska docela vstane in nepričakovano dvigne glavo. Pred očmi se mi zabliške, ugledam njen popolnoma beli obraz. Tedaj pa začne črno ogrinjalo naenkrat polzeti z glave, pride do ramen in še preden ga utegne ženska zadržati in še preden se jaz dobobra zavem, kaj se pravzaprav dogaja, zdrsne na tla. Pred menoj stoji gola žena. Strahim kot vkopan.

Zagledam njene lase, ki ji razpuščeni padajo daleč po hrbtu. Telo je oblikovano kot ulito. Lepotica.

Popolnoma je paralizirana. Ko pa se ji zopet vrne zavest, se vrže v črnino na tleh, kot bi jo zadela strela. Umazana brozga ji brizgne po telesu. Če bolj grabi po svojem odelu, bolj ji uhaja z rok in traja kako minuto, da ji uspe zakriti svoje nago telo. Še bolj se stisne in kar steče v stransko ulico, ki je ravno dovolj široka, da pogoltne ta črni tvor, v katerem se nekje skriva življenje.

Pred menoj pa je še vedno naga ženska, s popolnoma pravilnimi potezami. In še vedno ne vem, ali so sanje ali je resnica.

Potem pride od nekod majhno, skoraj neznamno sčene. Ni videti večje od podgane in čisto mokro je. Pravi čudež, da se še lahko premika. Steče naravnost tja, kjer se je malo prej odigrala nenavadna drama, in prične lizati asfalt.

Že zdavnaj je dan. Po ulici že hodijo ljudje. Kdaj pa kdaj pelje mimo tudi kak avtomobil. Jaz pa še vedno strmim v jetičnega kužka, ki vztrajno liže. Kakor da ne ve za mene! Kakor da hoče dogodek zalizati! In res se začne njena podoba počasi razblinjati. Toda mislim še vedno samo nanjo. Skušam ugotoviti njeno usodo. Napadli so jo, posilili in ji pustili samo tisti črni plašč. Ah, kaj, navadna pucestnica je, ki se vrača z nočnega pošla. Pripisujem ji samo grde stvari. Le na to ne morem pomisliti, da je mogoče siromašna in nima kaj obleči. Misel se mi vsiljuje in hkrati tudi upira. Zdi se mi nemogoče, kakor da bi bilo z mano kaj drugače! Jaz krivim le njo, ker sem ljubosumen na njeno lepoto.

Njeno telo vidim ponovno in čisto natančno. Nemogoče, da se v njem skriva zlo. Videti je bilo popolnoma nedolžno, čisto deviško. Prsi majhne, še nezrele, sredi njih pa dve neznamni vrtnici z rahlim, komaj zaznavnim rdečim navdihom.

Anica Murn

Zamah...

Drobno telo se skloni,

nad trdo grudo,

s čela zdrzne kaplja znoja

na trda tla...

Zamah...

Telo se bolj ljubi,

roke se spuste nizko,

da otipajo prst.

Zamah...

Motika trdo odleti

od grude...

Kako trda je zemlja,

kako trdne so naše roke!

Zamah...

Za košek kruha,

V TVOJEM OBJEMU

V tvojem objemu
 začutim,
 da sem varna pred svetom...
 V tvojem objemu sem srečna,
 kot takrat,
 ko me je objela mati,
 me vzela v naročje
 in bila ponosna,
 da sem njena hči.

Ne smem biti v tvojem objemu,
 zatajiti moram vsa čustva,
 ki vrejo iz srca,
 in nikoli si priznati-
 da, lepo je s teboj.

RAD TE IMAM

Rad te imam
 tako preprosto,
 tako toplo
 in nekam boječe
 se zvenele te tvoje besede...
 Rad te imam -
 besede so se zlile v venca,
 lepši od rdečih vrtnic...
 Morda stvorile bi zvezdo,
 ki svetila bi za naju.
 Rad te imam
 rekel si proseče
 in morda pričakoval,
 da se bom naslonila nate
 in ti priznala -
 tvoja sem...

Molčala sem -
 to je bil odpor
 in priznanje...

Zoran Pavlović

DOGODEK LETA

(Razmišljanje o pomenu voščila "Srečno")

(Šolska naloga)

"SREČNO!" Srečno, srečno... Na vsakem koraku. V mrzlem jutru zadnjega dne "starega leta", v prazničnem razpoloženju, me pozdravljajo znani obrazi, rdečkasti in obžarjeni z neko čudno srečo. Pa zakaj vendar mi vsi govorite srečno in zakaj vam jaz odgovarjam z nasmehom, ko pa ne vi ne jaz v to ne verjamemo, saj ne mislimo resno! Le kako, zakaj naj bi novo leto bilo "srečno"? Saj ne bo nič drugače. Prazniki bodo mimo, pojedli bomo zadnjo sarmo in kos torte, podrli bomo posušeno jelko, ker strašno sipa iglice. In potem bomo sneli maske, spet pokazali vsakdanje obraze - namršcene, vesele, objokane, melanholične - nadedli si bomo vsem znani izraz, se ovili s šalom in stopili v megleno, hladno jutro prvega delovnega dne "novega leta". Še nekaj časa se bomo smehljali ob spominih na prekročano noč, potem bo zbledelo, se izgubilo... In spet se bomo čudili, kako nenavadno hitro je že tu februar, kako nenavadno hitro se vrstijo naša meglena jutra in življenje drči nezadržno, hitro, še hitreje, dokler ne doseže vrha in se razblini v nič...

Zato, sočlovek, kaj mi hočeš s tem "srečno", ko pa se mi boš že čez kak dan zažiral v kožo, nekdo drug tebi in tako se bomo lepo zažirali v kožo drug drugemu.

Pa vendar, hvala ti za to besedo. Saj je Silvestrovo edini trenutek leta, ko začutiš, kako podobni smo si ljudje, kako smo prav vsi željni, željni tople besede. To je edini dan, ko odpuščamo vsem vse, se imamo radi in smo srečni, ko se nam zdi, da smo vendar vsi ljudje neka velika, topla družina. Otroško naivno se v sebi odločamo, da bomo tudi mi boljši, ko so vendar vsi okrog nas tako dobri, in kaj zato, če toem ne moremo iz svojih copat in lepo ostanemo,

kar smo bili. Nič zato. To je lep trenutek, in vreden, da ga proslavimo. Zato ga pač proslavljamo.

Morda pa je v tej tvoji besedi, prijatelj, še kaj več. Morda se vsak tvoj "srečno" prenese v čas in ga doživim čez čas kot trenutek nenadnega veselja, nepričakovanega in nerazumljivega. Morda je vodilo mojim lepim in plemenitim mislim, ki jih občutim v sebi kdaj pa kdaj. Morda pa nič od vsega tega. Morda pa mi je lepo, ko to rečeš, zaradi besede same. Mislil si, da si jo rekel iz vsega srca, da si se zavedal, kaj pomeni, ko si jo nosil po ustih in mi jo izročil. In srečen sem. To je dogodek leta.

Njegovo rojstvo in njegova smrt.



Zoran Pavlović

MINIATURE

I.

Beli kristali v neallšnim trunčam padajo na zemljo in se kopačijo, kopačijo, dokler se ves barvni spekter ne izniči v popolno belino, ki očisti oči.

Zazebe do kosti.

Potem se vidaz kar spremeni, ljudje se kar spreminijo, ta beli, beli sneg umaže vse. Kamor stopiš, gnojnica spodlje sled kakor brezbarvna kri rane brez bolečine.

Zazebe do kosti.

II.

Čisto nepomembno bivam v nedeljo predvečer, daleč od vsega sveta. Že ves dan ne vem, kaj počno ljudje razen očeta in mame, sploh dvomim, da kdo misli name, čisto tako, kot jaz ne mislim na nikogar. Čisto na-tako pa vem, kaj je igral Thelonicus Monk pred desetimi, dvajsetimi leti, ker to pravkar poslušam.

Noč je in ne vidim nič razen urnika pod Jakijevimi slikami pred mano na pisalno mizo poleg knjižne police, na steni, ki je ograja moje sobe. Ker sem v tej kletki 3.5'3'2.5 nepremičen v treh dimenzijah, gibam po četrti: v včeraj v jutri v prejšnjo nedeljo v julij v 29. junij v Silvestrovo, ki ne vem, kje ga bom praznoval. To sploh ne vem, ali naj grem jutri v šolo, če bo dež. Če ga ne bo, grem na Ruperč vrh sadit božična drevesca. Ko bodo zrela, jih pridem rabutat.

III.

Gledam skozi okno, skozi strogo cenzuro zavese, skozi temno neskončnost noči. Uzrem zvezdo, svetel trenutek v trajanju mraka. Samo, čisto samo, vedno samo.

Otožno mi utriplje zvezda, da me zaboli.

Umaknem pogled in trčim ob drugo zvezdo. Samo, čisto samo, vedno samo. Začutim silno hrepenenje, ki želi zvezdi združiti in zaslišim peklenški smeh večnosti, ki je med njima.

Otožno mi utripljeta zvezdi, da me zaboli.



Jože Pucelj

III

Lakota v svetu

Danes, ko živimo v atomski dobi, v stoletju tehničnih in sodobnih pripomočkov, ko se ponášamo s tem, da je svet civiliziran, kulturnen in napreden, še vedno pozabljamo na nerešene probleme, ki niso v skladu z našimi trditvami o vsemočnosti civilizacije.

Problem, ki še leta visi kot črn oblak nad glavami človeštva, je lakota, zaradi katere umre v stoletju mehanizacije še vedno 15.000 ljudi na dan. Smrt od lakote je danes popolnoma normalen pojav v Indiji ter predelih Južne Amerike in Afrike in ni videti, da bi se stanje lahko izboljšalo.

Ti podatki so grozljivi, še posebej, če pomislimo, da nekatere razvite in bogate svetovne države, ki proizvajajo več, kot lahko porabijo, nočejo pomagati revnim in zaostalim državam. Industrijski gigant ZDA na primer proizvaja kar polovico celotne svetovne proizvodnje hrane in industrijskih izdelkov, pa vendar raje te dobrine meče ob gospodarskih krizah v morje, kot da bi z njimi pomagal državam, ki jim grozi lakota.

Seveda se kar samo od sebe poraja vprašanje, zakaj je tako in ali se morda le ne bi moglo premagati lakote, ki neumljeno kosi zlasti med najmlajšimi prebivalci zemeljske oble. Problem je zelo zamotan in kompleksen in kolikor sem seznanjen z današnjimi svetovnimi razmerami - nerešljiv. Strokovnjaki za kmetijstvo sicer polagajo velike upe v svoje obsežne načrte, toda na žalost ima vsak kakšno slabo stran in ne daje prav rožnatih perspektiv.

Najprej predlagajo dovolj veliko povečanje sedanjih kmetijskih površin in pa povečanje hektarskih donosov

pridelkov ter s tem rešitev vseh problemov. Toda to je lažje reči, kot storiti, saj bi lahko dobili nove površine z izsekovanjem gozdov ter oranjem pašnikov, kar pa bi gotovo škodilo ekološkemu ravnotežju in bi osiromašilo že tako klavrno ozračje s kisikom.

V najboljšem primeru bi lahko v naslednjih tridesetih letih spravili obdelovalne površine z današnjih 1,2 milijarde hektarov na 2,4 mil. hekt., vendar samo z izrednimi napori in z velikimi materialnimi sredstvi, pa še pridelek na teh površinah bi bil zelo drag. Vendar se tudi s povečanjem kmetijskih površin ne bi rešili lakote, saj bi morali tudi hektarske donose najmanj podvojiti. Za tak podvig bi potrebovali ogromne količine umetnih gnojil, ki pa jih ni na razpolago v neomejenih količinah. Če bi hoteli doseči zadovoljiv pridelek, bi morali gnojiti tako, kot danes gnojijo na Nizozemskem, kjer porabijo največ gnojil v svetovnem merilu - kar okoli 400 kg na hektar. Toda če bi hoteli tako gnojiti na vseh 2,4 milijarde hektarjih, bi morali leta 2000 izdelati okoli 1 milijardo ton umetnih gnojil letno, kar je nemogoče, saj bi lahko znašala tedaj proizvodnja samo 100.000 ton. Torej spet resen zaviralni faktor, za kmetijstvo.

Druga možnost so tudi visokorodne sorte pšenice in riža, ki pa zopet potrebujejo veliko vode in umetnih gnojil. Da gnojil primanjkuje, sem že omenil, kot nalašč pa bo čedalje bolj primanjkovalo vode, še posebej na novopridobljenih površinah v odstopnih predelih. To bi sicer lahko rešili z umetnim namakanjem ali z razsoljevanjem morske vode, toda razsoljevanje je popolnoma neekonomično, umetno namakanje pa tudi zahteva znatna sredstva. Z današnjimi možnostmi pa bi morda vse to zmogli, če bi ostalo število prebivalcev Zemlje pri sedanjih 3,5 milijard. Vendar znanstveniki predvidevajo, da bo ob takšnji stopnji naraščanja prebivalstva živelo na našem planetu čez

30 let že več kot milijard ljudi, od katerih bo veliko lačnih in še več podhranjenih.

Obstajala bi še ena možnost prehranjevanja, in sicer da bi se zadovoljili z morskimi algami. Toda tudi ta prehrana ima svojo slabost, kajti človek potrebuje za svoj obstoj nujno živalske beljakovine, teh pa alge ne morejo nuditi in zato načrt ni izvedljiv.

To so največje težave, ki jih bo morala znanost rešiti v prihodnjih 30 letih pri prehrani človeštva, seveda pa obstajajo še manjše, ki tudi niso nepomembne. Naj omenim samo to, da si dan za dnem kvarimo in onesnažujemo ozračje in s tem slabšamo pogoje za poljedelstvo in da nam bo v bodočnosti zmanjkalo energije, s katero delno nadomeščamo sončno energijo, medtem ko so jedrski sektorji zaradi prevelikih radioaktivnih odpadkov kot energetski viri še neuporabni v večji meri.

No, četudi pa bi kljub vsem oviram le pridelali dovolj hrane za vse ljudi, bi zaradi zelo slabih prometnih zvez v svetu težko učinkovito pomagali sestradanemu prebivalstvu v bolj oddaljenih krajih.

Videti je torej, da se vrtimo v začaranem krogu, iz katerega ni rešitve. Pač, morda ga bo rešila narava sama, saj nekateri znaki kažejo, da bo človek zaradi prevelike naseljenosti in s tem prevelike napetosti doživel tako imenovani "populacijski zlom" - nevarne bolezni bodo reducirale človeštvo na približno tretjino vsega prebivalstva. S tem bi se rešili lakote na zelo neugoden način, toda za "populacijski zlom" možnosti prav gotovo obstajajo, saj so take pojave zasledili že večkrat pri živalih, človek pa je končno samo najvišje razvita žival.

(Prispevek je bil nagrajen na republiškem natečaju, ki ga je razpisal klub OZN).

Irena Celič

Lanske filmske predstave

V šolskem letu 1972/73 so imeli dijaki naše gimnazije priložnost gledati program pestro izbranih filmov.

V čem se kaže ta pestrost? Gledali smo filme raznih narodnosti, to so bili: angleški, jugoslovanski, ameriški, kitajski, ruski; obenem pa smo spoznavali razne filmske zvrsti. Tako smo lahko videli vse, od pravega vesterna psihološkega in umetniškega filma do dokumentarca in filmanega baleta.

Tak program je verjetno zadovoljil vse gledalce. Lani smo lahko videli kar tri po tematiki različne mladinske filme. To so angleški film Gospodu z ljubeznijo, jugoslovanski film Volk samotar in ameriški psihološki film Zadnje poletje.

Film Gospodu z ljubeznijo hitro pridobi gledalca, tako zaradi zanimivih problemov, to so problemi odraščajočih fantov in deklet, nasprotja med dijaki in profesorji, delno tudi rasni problem v ameriški družbi, kot zaradi glasbe, poje angleška pevka Lulu, in zanimivih dialogov. Film "kleče" tudi zaradi priljubljenega temnopoltega igralca Sidneya Poitiera.

Pravo nasprotje temu je ameriški film Zadnje poletje. Naslov je simboličen - "zadnje poletje" označuje zadnje poletje otroštva. Film je psihološka študija šestnajstletnikov, ki se poigravajo s spolnostjo, ki so prepuščeni sami sebi, ki si dovolijo vse mogoče. Njihova objestnost se stopnjuje do konca, ko pride do nasilja. Film spodbuja k razmišljanju o tem, kakšna je vzgoja ameriških otrok in koliko se starši otrokom posvečajo, zlasti v obdobju spolnega dozorevanja. Film se mi je zdel zanimiv prav zaradi te tematike. V njem smo med ostalimi spoznali igralca Bruca Davisona.

Tretji mladinski film je Volk samotar, ki govori o že velikokrat obravnavanem prijateljstvu med človekom in psom. Tokrat je pes nemški policijski pes, ki se naveže na pastirčka Ranka. Film je privlačen za staro in mlado zaradi preproste vsebine in sproščene igre otrok. Je zelo dobrodošel, saj imamo tako malo filmov za otroke. Volk samotar je dobil več nagrad, v Pulju kar srebrno areno.

Jugoslovanski dokumentarni film Tito govori o našem največjem junaku - tovarišu Tita. Dokumentarec je izredno zanimiv, saj podaja podobo Titove mladosti, Tita kot borca v NOB. Večji del govori o njegovem vsakdanjem življenju, o njegovi osebnosti. V filmu lahko spoznamo, kako velika osebnost je Josip Broz - Tito.

V okviru abonmajskih predstav smo si ogledali tudi ekranizacijo Dickensovega romana David Copperfield z enakim naslovom. Režiserju je uspelo prikazati podobo Anglije v 18. stoletju in celo galerijo Dickensovih junakov.

Najbolj nenavaden pa je bil kitajski film Rdeči ženski odred. To je balet, igralci se izpovedujejo le z mimiko obraza in telesa. Prikazuje borbeni duh kitajske mladine, boj s sovražniki celotnega ljudstva in solidarnost trpečih. Igra se nam je zdela teatralistična, kretnje rok in mimika obraza kažejo čudno vznesenost. Zanimiva je uporaba kontrastnih barv kot izraznega sredstva.

Lani smo si ogledali tudi sovjetski film Letijo žerjavi. Film obravnava vojno na poseben način, kako se odraža v zaledju, paralelno pa se odigrava čudovita ljubezenska zgodba. Film je posnet v črno-beli tehniki, vendar je privlačen predvsem zaradi svojstvenega filmskega jezika. Lahko rečemo, da imajo Rusi veliko dobrih filmov, žal jih ni premalo poznamo. Veliko je k uspehu tega filma pripomogla ena najboljših sovjetskih igralk Tatjana Samojlova, največ pa seveda režiser.

Ameriški film Rio Bravo je eden redkih dobrih vesternov, z obilico akcij, originalnega humorja in glasbe. Film je namenjen, kot vsi vesterni, zabavi in razvedrilu.

Najbolj negativno bi ocenila jugoslovanski film Prvi splitski odred, ki ga je priporočil Zavod za kulturno dejavnost. Film je eno mnogih jugoslovanskih del na temo NOB, ki pa je tu obdelana na povsem neustrezen in umetniško nedovršen način. Razumljivo je torej, da tudi glavna igralca Miha Baloh in Fabijan Šovagović nista mogla ustvariti ničesar drugega kot zgolj rutinsko odigrani vloži. To delo se mi zdi za spoznavanje sedme umetnosti, zlasti pa naše NOB, neprimerno.

Za konec naj omenim še angleški film Konjeniki, ki nam ga je podaril Zavod za kulturno dejavnost. Film prikazuje življenje, navade in običaje Afganistancev, odlikuje pa ga predvsem igra Omarja Sharifa, mladega "džapandaza", in pa velika mera krutosti, izražena v nenavadnih prizorih tamkajšnje zaostalosti. Za film ne morem reši, da je dober ali slab, menim pa, da kake posebne umetniške vrednosti nima.

Vse filme, ki smo si jih ogledali v šolskem letu '72/73 v okviru šolskih in abonmajskih predstav, je izbral filmski svet pri Zavodu za kulturno dejavnost v sodelovanju s člani filmskega krožka.





